

Ossuarium Jakuba, Brata Jezusa. Odkrycie, które podzieliło uczonych
(Biblioteka Zwójów. Tło Nowego Testamentu, t. 12), red. Z. J. Kapera,
Wydawnictwo The Enigma Press, Kraków–Mogilany 2003, 162 stron

W epoce rozwiniętych środków masowej informacji wiele spraw nabiera nieproporcjonalnego rozgłosu, zwłaszcza gdy wiążą się z nimi problemy światopoglądowe. Do takich zagadnień z pewnością należy ogłoszone z końcem października 2002 roku sensacyjne – jak to ujęto – odkrycie inskrypcji na ossuarium, w którym miały być złożone kości Jakuba, brata Jezusa. Byłoby to pierwsze zachowane na kamieniu świadectwo dotyczące najbliższej rodziny Jezusa, a zatem i Jego samego. Momentalnie pojawiły się komentarze, które na podstawie słów: *brat Jezusa* kwestionowały dziewicze poczęcie Jezusa, a przede wszystkim dziewictwo Maryi, które jest dogmatem wiary katolickiej. Było to już ewidentnie błędne wykorzystanie odkrycia w celach propagandy antyreligijnej, dla której każdy pozór jest dobry, aby się zamęt w ludzkich pojęciach. Bratem w tamtych czasach nazywano wszystkich kuzynów, a oprócz tego Józef, domniemany ojciec Jezusa, mógł przed poślubieniem Maryi mieć dzieci z poprzedniego małżeństwa. W żaden zatem sposób odkrycie nie mogło naruszać kanonów wiary i takie jego zastosowanie przeczy wszelkiej uczciwości. O brak uczciwości przede wszystkim oskarżono odkrywcę inskrypcji, o której wielu uczonych, po zapoznaniu się z materiałami dotyczącymi odkrycia,

stwierdziło, że jest ona świadomie spreparowanym falsyfikatem.

Rozgorzały zatem dyskusje na temat samego ossuarium i jego prawdziwości oraz na temat odnalezionego na nim napisu. Ossuarium jest skrzynką kamienną, do której wkładano kości zmarłych, gdy ich ciało już uległo rozłożeniu w grobowcu, w którym je umieszczono po śmierci. Zebrane kości składano do ossuarium, zajmującego mniej miejsca, a miejsce w grobowcu mogło służyć do kolejnego pochówku. Ossuaria były przede wszystkim świadectwem wiary w przyszłe zmartwychwstanie ciał, które nazywało szacunek dla pozostałych kości, w wielu innych przypadkach po prostu rozrzucanych przy przystosowywaniu grobowca dla pochowania ciała następnego zmarłego.

Sprawa jednego ossuarium stała się zatem głośna nie tylko w rozważaniach naukowych, ale także w przekazach propagandowych i wielu ludzi o niej się dowiedziało, nie uzyskując jednak rzetelnych danych i stanowisk, które *podzieliły uczonych*. Dlatego książka zredagowana przez p. Kapere, a zawierająca całe spektrum zagadnień związanych ze sprawą dyskusyjnego ossuarium, jest bardzo cenną pozycją bibliograficzną, która już nie po raz pierwszy w ciągu dwunastu pozycji serii wydawniczej *Biblioteka Zwójów* podejmuje zagadnienie na gorąco i da-

je mu wszechstronne wyjaśnienie. Ponieważ sprawa naukowa stała się pretekstem do wysuwania wątpliwości, mających zachwiać wiarą, tym bardziej rzetelne i całościowe omówienie problematyki staje się wyjątkowo przydatne dla szerokiego kręgu czytelników bez względu na ich zawodową profesję i światopoglądową orientację.

Książka kolejno podejmuje następujące tematy: przedstawienie postaci Jakuba, brata Pańskiego, którego kości miałyby spoczywać w interesującym świat nauki i innych ossuarium; opisanie sporu, jaki wynikł w związku z ogłoszeniem nadzwyczajnego odkrycia; temat związany z grzebaniem umarłych w tamtym czasie (groby, ossuaria), dyskusje na temat napisu na

ossuarium Jakuba oraz ważny dla dyskusji światopoglądowych stosunek nowego odkrycia do Nowego Testamentu. W epilogu redaktor całości rzuca światło na postać kolekcjonera z Tel Awiwu, Obeda Golana, który jest właścicielem głośnego ossuarium i nadał tok całej sprawie z nim związanej. Uwagi zamieszczone w tym epilogu są bardzo ważne dla wyrobienia sobie jasnego poglądu na całokształt zagadnienia, któremu, jako nadal dyskusyjnemu, książka nie ma zamiaru nadać ostatecznego rozwiązania, ale z pewnością pozwala na rzetelną odpowiedź, zgodną z prawdą i obecnym stanem wiedzy w poruszonym przedmiocie.

Tę pozycję rzeczywiście warto przeczytać.

Ks. Tomasz Jelonek (PAT)

Jerzy Ciecieląg, *Poncjusz Piłat prefekt Judei*
(*Biblioteka Zwojów. Tło Nowego Testamentu*, t. 11)

Wydawnictwo The Enigma Press, Kraków–Mogilany 2003, 151 stron

Człowiek, którego imię zostało umieszczone w chrześcijańskim wyznaniu wiary, zasługuje na szczególne uwzględnienie przez wszystkich, którzy interesują się postacią Jezusa, początkami chrześcijaństwa, historią starożytną i judaizmem pierwszego wieku, żeby wyliczyć najważniejsze obszary zainteresowań, dla których recenzowana pozycja jest cennym źródłem wiedzy.

Autor książki jest znanym znawcą historii Judei pierwszego wieku i po-

siadamy już jego poprzednie prace. Ta praca podejmuje wprawdzie wąski zdawałoby się temat, dotyczący jednej postaci historycznej, ale rzuca także snop światła na wiele innych zagadnień, które mniej lub bardziej pośrednio wiążą się z bohaterem opowiadania. A są to często zagadnienia bardzo kluczowe dla rozszerzenia i ugruntowania wiedzy o okresie historycznym, który wywarł niezatarty ślad na wszystkie wieki po nim następujące.